https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

Raxmonov Xamro Xazratovich
Tarix fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD),dotsent.
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi
O‘zbekiston Respublikasi Birinchi Prezidenti
Islom Karimov nomidagi ilmiy-ma’rifiy
yodgorlik majmuasi bosh ilmiy xodimi
Email: raxmonov.xamro@bk.ru
тел: 93. 462-68-70

O‘ZBEKISTONDA GENDER TENGLIKNI TA’MINLASH HAMDA XOTIN-QIZLARNING IJTIMOIY-SIYOSIY FAOLLIGINI OSHIRISHGA OID DAVLAT SIYOSATI

Annotatsiya

Mazkur ilmiy maqolada O‘zbekiston Respublikasida gender tenglikni ta’minlash hamda xotin-qizlarning ijtimoiy-siyosiy faolligini oshirishga qaratilgan davlat siyosatining mazmun-mohiyati, huquqiy asoslari va amaliy natijalari kompleks tarzda tahlil qilingan. Tadqiqot jarayonida so‘nggi yillarda mamlakatda gender tenglikni ta’minlash borasida amalga oshirilgan institutsional islohotlar, qabul qilingan normativ-huquqiy hujjatlar, davlat dasturlari va strategiyalar ilmiy manbalar hamda rasmiy statistik ma’lumotlar asosida o‘rganilgan.

Maqolada xotin-qizlarning davlat boshqaruvi, siyosiy jarayonlar, ta’lim, bandlik va tadbirkorlik sohalaridagi ishtiroki yillar kesimida tahlil qilinib, mavjud ijobiy o‘zgarishlar bilan bir qatorda, hal etilishi lozim bo‘lgan muammolar va to‘siqlar ham ochib berilgan. Jumladan, gender tenglikka erishishda hududlar o‘rtasidagi tafovutlar, an’anaviy qarashlarning ta’siri, ayollarning rahbarlik lavozimlaridagi ulushi va siyosiy qarorlar qabul qilish jarayonlaridagi ishtiroki bilan bog‘liq masalalar alohida ko‘rib chiqilgan.

Shuningdek, maqolada O‘zbekiston tajribasi ayrim xorijiy davlatlar amaliyoti

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

bilan qiyosiy tahlil qilinib, xalqaro reyting va indekslar asosida mamlakatning gender tenglik sohasidagi o‘rni baholangan. Tadqiqot natijalari gender tenglikni ta’minlash va xotin-qizlarning ijtimoiy-siyosiy faolligini yanada oshirish bo‘yicha ilmiy asoslangan xulosalar va amaliy takliflarni shakllantirishga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: Gender, Xotin-qizlar, Oliy Majlis, Parlament, Senat, senator, saylovlar, BMT, himoya orderi. gender tenglik, davlat siyosati, xotin-qizlar, ijtimoiy-siyosiy faollik, ayollar huquqlari, gender siyosati, teng imkoniyatlar, institutsional islohotlar, qiyosiy tahlil, xalqaro tajriba, O‘zbekiston.

Аннотация

В данной научной статье комплексно анализируются содержание и сущность государственной политики Республики Узбекистан, направленной на обеспечение гендерного равенства и повышение социально-политической активности женщин, а также её правовые основы и практические результаты. В ходе исследования на основе научных источников и официальных статистических данных изучены институциональные реформы, реализованные в последние годы в стране в сфере обеспечения гендерного равенства, принятые нормативно-правовые акты, государственные программы и стратегии.

В статье по годам проанализировано участие женщин в государственном управлении, политических процессах, сферах образования, занятости и предпринимательства. Наряду с положительными изменениями выявлены существующие проблемы и барьеры, требующие решения. В частности, отдельное внимание уделено вопросам региональных различий в достижении гендерного равенства, влиянию традиционных взглядов, доле женщин на руководящих должностях и их участию в процессах принятия политических решений.

Кроме того, опыт Узбекистана сопоставляется с практикой ряда зарубежных государств, а место страны в сфере гендерного равенства оценивается на основе международных рейтингов и индексов. Результаты

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

исследования служат основой для формирования научно обоснованных выводов и практических рекомендаций по дальнейшему обеспечению гендерного равенства и повышению социально-политической активности женщин.

Ключевые слова: Гендер, женщины, Олий Мажлис, парламент, Сенат, сенатор, выборы, ООН, охранный ордер, гендерное равенство, государственная политика, женщины, социально-политическая активность, права женщин, гендерная политика, равные возможности, институциональные реформы, сравнительный анализ, международный опыт, Узбекистан.

Abstract

This scientific article provides a comprehensive analysis of the substance, legal foundations, and practical outcomes of the state policy of the Republic of Uzbekistan aimed at ensuring gender equality and increasing the socio-political participation of women. The study examines institutional reforms, adopted legal and regulatory acts, state programs, and strategies implemented in recent years to promote gender equality, based on academic sources and official statistical data.

The article analyzes women's participation in public administration, political processes, education, employment, and entrepreneurship over time, identifying both positive developments and existing challenges requiring further resolution. In particular, issues such as regional disparities in achieving gender equality, the influence of traditional attitudes, women's representation in leadership positions, and their participation in political decision-making processes are examined in detail.

Furthermore, Uzbekistan's experience is compared with the practices of selected foreign countries, and the country's position in the field of gender equality is assessed using international rankings and indices. The research findings contribute to the formulation of scientifically grounded conclusions and practical recommendations aimed at further strengthening gender equality and enhancing

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

women's socio-political activity.

Keywords: Gender, women, Oliy Majlis, Parliament, Senate, senator, elections, United Nations, protection order, gender equality, state policy, women's rights, socio-political participation, gender policy, equal opportunities, institutional reforms, comparative analysis, international experience, Uzbekistan.

Kirish. Ma'lumki, so'ngi yillarda O'zbekistonda barcha sohalarda tizimli islohotlar amalga oshirilmoqda. Mazkur islohotlarning mazmun mohiyati eng avvalo inson huquq va erkinliklari, uning qadri, xalq manfaatiga qaratilgani bilan ahamiyatlidir.Jamiyatning ijtimoiy-siyosiy, iqtisodiy va madaniy rivojlanishida rivojlanishida gender masalalari muhim ahamiyat kasb etadi.

Shu ma'noda, O'zbekiston Respublikasida gender tenglikni ta'minlash, xotin qizlarning ijtimoiy-siyosiy faolligini oshirish masalasiga alohida e'tibor qaratilib, "Xotin-qizlarning siyosiy huquqlari to'g'risida"gi, "Onalikni muhofaza qilish to'g'risida"gi, "Xotin-qizlar huquqlari kamsitilishining barcha shakllariga barham berish to'g'risida"gi xalqaro hujjatlarni imzolagani, O'zbekistonning 2030-yilgacha bo'lgan davrida barqaror rivojlantirish bo'yicha ishlab chiqilgan Milliy stratigeyasida alohida vazifa sifatida belgilangani va davlat siyosati darajasiga ko'tarilgani mazkur masalaning bugungi kunda ham dolzarb ahamiyat kasb etishini anglatadi.

Metodlar. Mazkur maqolada mustaqillik yillarida O'zbekistonda gender tenglikni ta'minlash hamda Xotin-qizlarning ijtimoiy-siyosiy faolligini oshirishga oid davlat siyosati, parlamentda bo'lib o'tgan saylovlarda xotin-qizlarning ishtiroki, erishilgan yutuqlar bilan birga mavjud kamchiliklar yillar kesimida tegishli adabiyotlar, statistik ma'lumotlar asosida tahlil etildi. Respublikada viloyatlar kesimida ayollarning saylovlarda ishtiroki va ayrim davlatlar parlamentida xotin-qizlarning ulushi qiyosiy o'rganildi. Jamiyat ijtimoiy-siyosiy hayotida xotin-qizlarning o'rni, respublikada so'ngi yillarda gender tenglikni ta'minlash borasida olib borilayotgan amaliy ishlar, ijobiy natijalar qiyosiy, muammoviy-xronologik hamda tizimli tahlil usullaridan foydalangan holda tahlil etildi.

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

Masalaga oid adabiyotlar, statistik ma'lumotlar, maqolalar o'rganilib, mamlakatda gender tenglik masalalarida mavjud kamchiliklar tanqidiy o'rganilib, xulosalar chiqarildi.

Natijalar. O'zbekistonda mustaqillikning dastlabki yillaridan boshlab, xotin-qizlar huquq va manfaatlarini himoya qilishning normativ-huquqiy asoslarini yaratishga kirishildi. 1995-yil 2-mart kuni Respublika Prezidentining "O'zbekiston respublikasining davlat va ijtimoiy qurilishida xotin-qizlarning rolini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi farmoni e'lon qilindi. Mazkur farmon xotin-qizlar qo'mitalari tizimi rivojini yangi bosqichga ko'tardi hamda mamlakatda ayollar hayotining yanada yaxshilanishiga ma'lum ma'noda sharoitlar yaratdi.

Bundan tashqari xalqaro tajribalar chuqur o'rganilib, O'zbekiston Markaziy Osiyo davlatlari orasida birinchilardan bo'lib 1995-yil 6-mayda Birlashgan Millatlar Tashkilotining "Xotin-qizlarning huquqlari kamsitilishining barcha shakllariga barham berish to'g'risida"gi (Nyu-York, 1979-yil 18-dekabr) [1] va 1997-yil 30-avgustda "Xotin-qizlarning siyosiy huquqlari to'g'risida"gi Konvensiyaga (Nyu-York, 1952-yil 20-dekabr) qo'shildi.

Shuningdek, mamlakatimiz xotin-qizlari vakllari 1995-yil 6-mayda "Tinchlik, taraqqiyot va tenglik" shiori ostida o'tkazilgan Butunjahon ayollarning IV Konferensiyasida ishtirok etib, O'zbekiston xotin-qizlar ahvolini yaxshilashga qaratilgan Pekin deklaratsiyasiga qo'shildi [2,77-78-b.] Mazkur konferensiyada dunyoning 189 mamlakatidan 47 ming ayollar ishtirok etib, xotin-qizlarning ijtimoiy mavqeini oshirishga qaratilgan bir qancha hujjatlar imzolangan hamda aniq maqsadlar belgilab olingan. Ana shu maqsadlardan biri Pekin deklaratsiyasiga ko'ra qatnashuvchi mamlakatlar uchun xotin-qizlar har bir tashkilotda xodimlar tarkibining 30 % ni tashkil etishi kerakligi bo'yicha xalqaro standartga amal qilishi masalasi belgilangan. Gender tenglik borasida olib borilgan islohotlar ijobiy natijalari bo'yicha O'zbekiston BMTning ayollarga nisbatan kamsitishning barcha shakllariga barham berish konvensiyasi qo'mitasiga mazkur konvensiyaning bajarilishi yuzasidan 2001-, 2005-, 2008-, 2011-yillarda to'rtta milliy ma'ruzasini

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

taqdim etdi va ular qo‘mita tomonidan yuksak e’tirof etildi[3, 91-93-b.]

Haqiqatan ham jamiyat hayotining barcha sohalarida ayollarning samarali mehnat qilib kelayotgani e’tibor va e’tirofga loyiq, ammo o‘tgan yillar davomida respublika xotin-qizlarining mamlakat siyosiy jarayonlarida va davlat boshqaruvidagi ishtirokini qoniqarli baholab bo‘lmaydi. Xususan, 1994-yilgi Oliy Majlisga bo‘lib o‘tgan saylovlarda 634 nafar deputatlikka nomzodlardan 52 nafari ayol bo‘lsa, ular orasidan deputat etib saylanganlar 15 nafarni tashkil etgan. 1999-yilgi saylovlarda ham vaziyat deyarli o‘zgarishsiz qoldi. Masalan, 1242 nomzoddan 171 nafarini xotin-qizlar tashkil etgan bo‘lsa, ulardan 18 nafari deputat etib saylangan xalos. Bu holat viloyatlarda yanada sust ekanligini ko‘rish mumkin. Jumladan, Toshkent viloyatidan Oliy Majlisga deputatlikka da’vogar 24 nafar ayolning atigi 4 nafari deputat bo‘lgan bo‘lsa, ayrim viloyatlardan Oliy Majlisga deputatlik uchun ko‘rsatilgan ayol nomzodlardan birortasi yetarlicha ovozga ega bo‘lmagan. Masalan, Andijonda 16 ta, Namanganda 12 ta, Buxoroda 11 ta, Sirdaryoda 5 ta ayol nomzodlarning birortasi saylanmagan. Tadqiqotchilar fikricha xotin-qizlarning ko‘p hollarda saylov qonunchiligi, uning tartib-qoidalaridan bexabar bo‘lganligi, targ‘ibot-tashviqot ishlarini olib borish, saylovoldi dasturlarini aholiga tushuntirish, jamoa bilan ishlash va nutq madaniyatiga yetarlicha e’tibor bermayotganligi uchun ham muvaffaqiyatga erisha olmagan [4, 47-b.] deb hisoblamoqda. 1994- hamda 1999-yillarda Oliy Majlisga bo‘lib o‘tgan saylovlarda deputatlikka nomzodini qo‘ygan xotin-qizlar uchun muvaffaqiyatli yakunlanmadi. Shu sababdan keyingi saylovlarda xotin-qizlarni faol ishtirokini ta’minlash, tashabbuslarini qo‘llab quvvatlash, jamiyat siyosiy hayotida ayollarning rolini oshirish maqsadida O‘zbekiston Respublikasining 2004-yil 27-avgustdagi “O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisiga saylovlar to‘g‘risida”gi (yangi tahriri) Qonunning 22-moddasi: “Ayollarning miqdori siyosiy partiyalardan deputatlikka nomzodlar umumiy sonining 30% dan kam bo‘lmasligi lozim”, – deb ko‘rsatildi [5, 56-b.].

Davlat va jamiyat siyosiy hayotida xotin-qizlarga munosabatning o‘zgarishi

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

natijasida ayollarning ham ijtimoiy-siyosiy jarayonlar va davlat boshqaruvidagi ishtiroki, faollashuvi nisbatan o‘sib bordi. Xususan, hukumatning oliy organlarida ayollar salmog‘i 2000-yilda 8,2%, 2002 yilda 13,7%, 2005-yildan boshlab esa Oliy Majlis Qonunchilik palatasida 18%, Senatda 15% ni, 2015-yil holatiga ko‘ra Oliy Majlis Qonunchilik palatasida 16%, Senatda 15% ni tashkil etdi. Xotin-qizlarning mamlakat siyosiy hayotida hamda davlat boshqaruvidagi ishtiroki dastlabki saylovlarga nisbatan ortgan bo‘lsa-da, bu ko‘rsatgichlar xalqaro belgilangan mezonlarga nisbatan qoniqarsiz natija hisoblanadi. Shu ma’noda, ayollarning siyosiy faolligini oshirish ma’lum vaqt talab etadigan jarayondir. Masalan, jahonda o‘zini eng demokratik davlat hisoblangan AQSHda 1776-yil mustaqillik qo‘lga kiritilgan bo‘lsa ham 1926-yilga kelibgina ayollar saylash va saylanish huquqiga ega bo‘lishgan. Yoki Rossiya Federatsiyasi Federal Kengashining 178 a’zosidan faqatgina 2 tasini, davlat Dumasi a’zolarining esa 10,2 foizini ayollar tashkil qiladi [6, 21 b.]. Jahonda parlamentda ayollar salmog‘i yuqoriligi bo‘yicha yetakchi davlat Ruanda 61,3%, keyingi o‘rinlarni esa Boliviya 53,1%, Kuba 48,9 %, Islandiya 47,6%, Nikaragua 45,7% kabi mamlakatlar egallagan. Xotin-qizlarni mamlakat parlamenti va siyosiy jarayonlarda ishtiroki bo‘yicha Janubiy Amerika mamlakatlari yetakchilik qilmoqda.

Bu masala qo‘yidagi jadvallarda davlatlar kesimida aniq raqamlarda keltirilgan. (1-2- jadvallarga qarang)

Jadval №1

№	Davlat nomi	Parlamentda ayollar salmog‘i
1.	Xitoy	23,7 %
2.	AQSH	19,1 %
3.	Hindiston	11,8 %
4.	Brazilya	10,7 %
5.	Rossiya	10,2%

Jadval №2

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

Parlamentda ayollar salmog‘i yuqori bo‘lgan mamlakatlar.

№	Davlat nomi	Parlamentda ayollar salmog‘i
1.	Ruanda	61,3 %
2.	Boliviya	53,1 %
3.	Kuba	48,9 %
4.	Islandiya	47,6 %
5.	Nikaragua	45,7 %

Manba: Inter-Parliamentary Union - IPU www.ipu.org/wmn-e/classif.htm (2023)

Ko‘rinib turibdi-ki, hozirgacha dunyoning rivojlangan AQSH, Xitoy, Rossiya singari mamlakatlari parlamentlarida ham xotin-qizlar ulushi Pekin deklaratsiyasida belgilangan 30 foiz ko‘rsatgichga yetmagan.

O‘zbekistonda mustaqillikning dastlabki 25 yilida respublika xotin-qizlarni davlat boshqaruvidagi faoliyatini tahliliga ko‘ra bu borada ayollarning ulushini ijobiy baholay olmaymiz. Jumladan, Vazirlar Mahkamasida 6,5%, adliya sohasida 13,2%, viloyat hokimlari 0%, mahalliy hokimiyatlarda 19%, xalq deputatlari kengashlarida 16,6%, iqtisodiyot boshqaruvi sektorida 26,8%, mahalla raislarining 11,2%ini ayollar ulushi tashkil etgan edi [7, 91-93-b.]. Mazkur ko‘rsatgichlarni respublika aholisi tarkibidagi ayollarning umumiy soniga taqqoslaganda xotin-qizlarning jamiyat ijtimoiy-siyosiy hayotidagi ishtiroki qoniqarsiz ekanligi ma’lum bo‘ladi. O‘zbekistonda aholining yarmini xotin-qizlar tashkil etgan holda siyosiy partiyalar yetakchilari orasida hanuzgacha birorta ayol kishi yo‘qligi xotin-qizlarni liderlikka, aholi bilan muloqot qilishga, muhim qarorlar qabul qilishga tayyorlash hamda boshqaruv va siyosiy sohaga oid bilimlarini oshirish zaruratini yuzaga keltirmoqda.

2018-yil holatiga ko‘ra, mamlakatda turli soha va tarmoqlarda mehnat qilayotgan ishchi va xizmatchilarning 45 foizini xotin-qizlar tashkil etgan. Ulardan 17 nafari senator, 16 nafari Oliy Majlis Qonunchilik palatasi deputati bo‘lib, 1075 nafari esa xalq deputatlari mahalliy kengashlari tarkibida faoliyat yuritgan [8]. Ayni paytda respublikamiz xotin-qizlarining qariyb 80 foizi asosan ikki ijtimoiy soha – ta’lim va sog‘liqni saqlashda faoliyat yuritadi [9]. Xususan, xalq ta’limi

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

tizimi xodimlarining 71%, sog‘liqni saqlash sohasi xodimlarining 62% xotin-qizlardir. Endi davlat va jamiyat boshqaruvidagi ahamiyatga ega lavozimlarda, mamlakat parlamentida ham xotin-qizlarning sonini ko‘paytirish masalasiga alohida e’tibor qaratish lozim.

So‘nggi yillarda xotin-qizlarni davlat va jamiyat boshqaruvida ishtirokini ta’minlashga alohida e’tibor qaratilmoqda. Jumladan, O‘zbekiston Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning 2019-yil 21-iyun kuni O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Senatining yigirmanchi yalpi majlisida so‘zlagan nutqida bildirilgan taklifiga [10] binoan Senatda yangi – Xotin-qizlar va gender tenglik masalalari bo‘yicha qo‘mita tuzildi. Shuningdek, Oliy Majlis Senati raisligiga mustaqil O‘zbekiston tarixida ilk bor Xotin-qizlar qo‘mitasi raisi lavozimida faoliyat yuritib kelayotgan Tanzila Norboyevaning nomzodi ilgari surildi. Ushbu taklif deputatlar tomonidan bir ovozdan tasdiqlanishi mamlakatda gender tengligini ta’minlash yo‘lidagi muhim siyosiy qadam bo‘ldi. Senat raisligiga ayol kishining saylanishi orqali O‘zbekiston palata rahbari ayol kishi bo‘lgan sanoqli 56 ta davlat safiga kirdi.

Ta’kidlash kerak-ki, Shavkat Mirziyoyev boshqaruvi davridan O‘zbekiston ijtimoiy-siyosiy hayotida, davlat boshqaruvida xotin-qizlar ishtiroki yildan yilga ortib bormoqda. Respublika rahbari xotin-qizlar faoliyati masalalari borasida fikr yuritib, asosan jamiyat ijtimoiy-ma’naviy hayotida faol ishtirok etayotganini, ammo siyosiy jarayonlarda, davlat boshqaruvida xotin-qizlar faoliyati qoniqarli emasligini tanqidiy tahlil qilib: “… hozirgi vaqtda mamlakatimizda 514 nafar fan doktori, 6 nafar akademik, 15 nafar O‘zbekiston Qahramoni, 17 nafar senator, 15 nafar Qonunchilik palatasi deputati, mahalliy kengashlar deputatlarining 23 foizdan ziyodi, ilm-fan, ta’lim-tarbiya, sog‘liqni saqlash, madaniyat va san’at sohalarida mehnat qilayotganlarning 72 foizi xotin-qizlar” [11, 343-345-b.] tashkil etishini ta’kidlab, xotin-qizlarning siyosiy faolligini oshirish muhim ekanligini qayd etib o‘tdi.

2019-yilda “Yangi O‘zbekiston – yangi saylovlar” shiori ostida Oliy Majlisga

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

bo‘lib o‘tgan saylovlar xalqaro demokratik tamoyillar asosida o‘tkazilib, bu saylov so‘nggi 28 yil ichida xotin-qizlarning parlament tarixida ko‘p o‘rin egallaganligi bilan muhim ahamiyatga ega bo‘ldi. Jumladan, 2019-yilgi saylov natijalariga ko‘ra O‘zbekiston Respublikasi Qonunchilik palatasiga saylangan 150 nafar deputatlarning 48 nafari yoki 32 foizini, 100 nafar senatorlarning 23 nafarini xotin-qizlar tashkil etadi [12].

Yuqorida keltirilgan ma’lumotlar yildan yilga xotin-qizlarning ijtimoiy-siyosiy faolligi ortib, parlament tarkibida ham ayollar ulushi sezilarli oshib borayotganligini ko‘rsatmoqda. So‘nggi yillarda davlat tomonidan xotin-qizlarni har tomonlama qo‘llab-quvvatlashga qaratilgan tizimli islohotlar, shuningdek, xotin-qizlarning huquq va manfaatlarini himoya qilishga oid 80 ga yaqin normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilinganligi [13, 4-b.] muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Ma’lumki, 2030-yilga qadar O‘zbekiston Respublikasida gender tenglikka erishish strategiyasi tasdiqlanib, gender tenglikka erishish bo‘yicha 61 ta maqsadli indikator belgilab olindi. Turli yo‘nalishlarda xotin-qizlar ijtimoiy-siyosiy faolligini oshirish maqsadi qo‘yilgan. Xususan, belgilangan yilga qadar siyosiy partiyalarda xotin-qizlarning ulushini 46% dan 50% ga, vazir va vazirga tenglashtirilgan lavozimlarda 5,7 nafardan 15 nafarga, boshqaruv lavozimlarida 28,2% dan 30% ga, sudyalar orasidagi ulushini 13,8% dan 30% ga, mahalliy ijroiya hokimiyati organlarida rahbarlik (hokimlar) lavozimidagi ulushini 5 nafardan 20 nafarga yetkazish kabi ko‘plab masalalar belgilab olingan [14, 4-5 b.].

2020-yilning dastlabki choragidan ayrim tuman va shaharlarda hokimlik lavozimiga xotin-qizlarning tayinlangani ham jamiyat hayotida xotin-qizlarga nisbatan munosabatning ijobiy tomonga o‘zgarayotganligi, ishonchning ortayotganligi va mamlakatda gender tenglikni ta’minlashga qaratilgan islohotlarning amaliy natijasidir. Ammo bu yetarli emas, hali respublikada gender tenglikni ta’minlash borasida qilinishi kerak bo‘lgan ko‘plab muhim vazifalar, yechimini kutayotgan muammolar yetarlicha.

Xulosa. Mamlakatimizda olib borilayotgan izchil islohotlarni tahlilidan kelib

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

chiqib aytish mumkinki, nafaqat O‘zbekistonda, balki xalqaro hamjamiyatda ham gender tenglik va feminizm masalalari tobora dolzarblashib bormoqda. Ayrim Sharq mamlakatlari singari O‘zbekistonda ham xotin-qizlar imkoniyatiga ishonchsizlik bildirish, oilada ikkinchi darajali inson sifatida qarash tabiiy hisoblanadi.

Birgina misol keltiramiz: uzoq yillar davomida respublikamizda siyosiy partiya yetakchiligiga, viloyat hokimligiga yoki O‘zbekistonning chet davlatlardagi elchisi lavozimiga ayol kishilarni munosib ko‘rilmagan.

Shunday ekan, bu kabi qarashlardan voz kechib, mamlakat siyosiy hayotida hamda boshqaruvida xotin-qizlar ishtirokini ta’minlashga e’tibor qaratib, Margaret Tetcher, Tansu Chiller, Benazir Bhutto, Indira Gandi, Angela Merkel kabi dunyoga mashhur ayol siyosatchilar faoliyatini o‘rganish, ularning erishgan yutuqlarini jamiyat hayotining turli sohalariga tadbiq etish maqsadga muvofiq deb o‘ylaymiz.

Shundan kelib chiqib quyidagi takliflarni ilgari suramiz:

Birinchidan, jamiyatda xotin-qizlarning ijtimoiy, oilaviy va shaxsiy muammolarini o‘rganish, bartaraf etishga qaratilgan sotsiologik, ijtimoiy va anonim so‘rovnoma hamda ilmiy tadqiqotlar olib borish orqali ularning ijtimoiy mavqeini yuksaltirishga qaratilgan takliflar ishlab chiqish;

Ikkinchidan, davlat boshqaruvi sohasida, siyosiy partiyalar yetakchilari, elchilar, tadbirkorlar orasida ayollarning ulushini ko‘paytirish maqsadga muvofiq. Buning uchun avvalo respublikaning barcha mintaqalarida, ta’lim muassasalarida xotin-qizlarning siyosiy, huquqiy savodxonligini oshirish masalalariga alohida e’tiborni kuchaytirish lozim;

Uchinchidan, respublikaning har bir viloyatida mavjud Xotin-qizlar tashkilotlari, siyosiy partiyalar va ularning hududiy bo‘limlari, O‘zbekiston Yoshlar Ittifoqi hamda uning bo‘limlari tomonidan ijtimoiy-siyosiy jihatdan faol, yetarli bilim va tajribaga ega, tashabbuskor xotin-qizlarni qo‘llab-quvvatlab, ularning nomzodini turli rahbarlik lavozimlariga ilgari surish, davlat boshqaruvi sohasidagi turli bo‘g‘inlarda rahbarlik lavozimlarida faoliyat yuritishiga

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

ko‘maklashish respublikada olib borilayotgan demokratik islohotlarning muvaffaqiyatli amalga oshishiga xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR:

1. O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining Axborotnomasi, 1995-y., 6-son, 135-modda // https://www.lex.uz/docs/2678973 (10.04.2020)
2. Ijtimoiy fikr – inson huquqlari, 2016. № 4. – B. 77-78.
3. Abdimominov O. O‘zbekiston Respublikasining Birlashgan Millatlar Tashkiloti bilan munosabatlari tarixi. Tarix fanlari bo‘yicha falsafa doktori (Doctor of Philosophy) ilmiy darajasini olish uchun tayyorlangan dissertatsiyasi. Toshkent: 2018. – B. 91-93.
4. Urazalieva G. Ayol – siyosat subyekti. Falsafa huquq jurnali. 2005 yil, 1-son, 47-bet.
5. Quvvatov N. O‘zbekistonda o‘tish davri va jamiyat taraqqiyoti. T., 2003. – B.56.
6. Ahrorova S. O‘zbekistonda ayollar ijtimoiy faolligini oshirish omillari. Fal. fan. nomz. ilmiy darajasini olish uchun tayyorlangan dissertatsiyasi. Toshkent: 2005. – B. 21.
7. Abdimominov O. O‘zbekiston Respublikasining Birlashgan Millatlar Tashkiloti bilan munosabatlari tarixi. Tarix fanlari bo‘yicha falsafa doktori (Doctor of Philosophy) ilmiy darajasini olish uchun tayyorlangan dissertatsiyasi. Toshkent: 2018. – B. 91-93.
8. https://uz.fundamental-economic.uz/?page_id=1454 (2018 yil 7 mart)
9. https://human.uz/news/3/170/ (10.04.2020)
10. https://www.uz24.uz/politics/prezident-senatda-hotin-uizlar-va-gender-tenglik-masalalari-bgyicha-ugmita-tuzishni-taklif-uildi (24.06.2019)
11. Mirziyoyev Sh. Milliy taraqqiyot yo‘limizni qat’iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko‘taramiz. T., “O‘zbekiston”, 2019. – B. 343-345.
12. Manba: http://elections.uz/uz/lists/view/2246 (27.02.2020)

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

13. O‘zbekistonda xotin-qizlarning huquq va imkoniyatlari nomli xalqaro forum materiallari. Samarqand, 2024-yil 13-14 may. – B. 4.

14. O‘zbekistonda xotin-qizlarning huquq va imkoniyatlari nomli xalqaro forum materiallari. Samarqand, 2024-yil 13-14 may. – B. 4-5.